

Підсумовуючи вищенаведене, хочу зазначити, що все-таки залишається на сьогодні актуальним твердження Юрія С.І., що потрібно внести доповнення до методичних засад бюджетних відносин: наочності та об'єктивності нормативної бази з питань доходів та видатків між центром та регіонами, гласності критеріїв трансфертів у бюджетній системі, стабільності перерозподільних взаємин між рівнями бюджетної системи, економічної зацікавленості [3, с. 9]. У більшості органів місцевого самоврядування можливості вкрай мізерні. Проблема полягає в низькому правовому статусі та обмеженій фінансовій самостійності, недостатньому організаційно-технічному і кадровому забезпеченні.

Література:

1. Оутс В. Фіскальний федералізм / В. Оутс. Нью-Йорк, 1972.
2. Скрипнюк О. В. Децентралізація влади як фактор забезпечення стабільності конституційного ладу. URL: <http://www.ccu.gov.ua>.
3. Юрій С. Фінансова парадигма місцевого самоврядування. *Світ фінансів*. 2004. №1. С. 6–14.

Пінкевич Катерина Романівна

*Студентка четвертого курсу факультету фінансів
Тернопільського національного економічного університету*

СУБСИДІЇ – ВИД СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ЧИ ДЕРЖАВНИЙ ПАТЕРНАЛІЗМ?

Масштабна програма субсидій, запроваджена у 2015 р. паралельно з підняттям цін на газ та теплоенергію для населення, була покликана пом'якшити наслідки такого урядового кроку. На сьогодні 9 з 15 мільйонів домогосподарств неспроможні самостійно платити за житлово-комунальні послуги за новими тарифами. Тарифи на послуги ЖКГ, як відомо, й надалі зростатимуть. Зрозуміло, що зростання тарифів на електроенергію призведе до підвищення тарифів на воду та опалення. Відтак, кількість домогосподарств, які будуть неспроможні платити за житлово-комунальні послуги і потребуватимуть субсидій на їх сплату, збільшиться. Таким чином, Україна поступово перетворюється на країну пільговиків. А це в свою чергу приведе до значного зростання видатків державного бюджету і збільшення його дефіциту. Водночас, щоб виплачувати субсидії і не збільшувати дефіцит державного бюджету,

необхідно забезпечити зростання доходів державного бюджету, або скорочувати бюджетні видатки, щоб спрямувати ці кошти на виплату субсидій.

Враховуючи потребу зростання тарифів (вимога МВФ) і одночасно зниження життєвого рівня населення, надання фінансової підтримки домогосподарствам є неминучим. Як зазначає фінансовий аналітик Ю. Мироненко «...Можна дискутувати лише про форму цієї підтримки: чи то має бути субсидія, чи адресна допомога, чи електронна «енергетична картка» [3].

Водночас, сьогодні варто відмітити той факт, що діючий механізм нарахування субсидій не мотивує населення до здійснення заходів з енергозбереження і не враховує фактично спожиті послуги, що є наслідком виникнення переплат з бюджету, які формують «віртуальні» кошти на рахунках надавачів послуг. За окремими даними, сума переплат за субсидіями вже склала близько 7 млрд. грн. [2]. За даних умов будь-яке підвищення цін на енергоносії лише переформатує механізм безпосереднього дотування НАК «Нафтогаз України» (що існувало раніше) на дотування населення через механізм субсидування. Тобто, проблема розрахунків залишається не вирішеною, а в умовах низької платоспроможності населення потребує все більших видатків з бюджету – лише у 2016 році на фінансування субсидій використано більше 35 млрд. грн. (див. рис. 1).

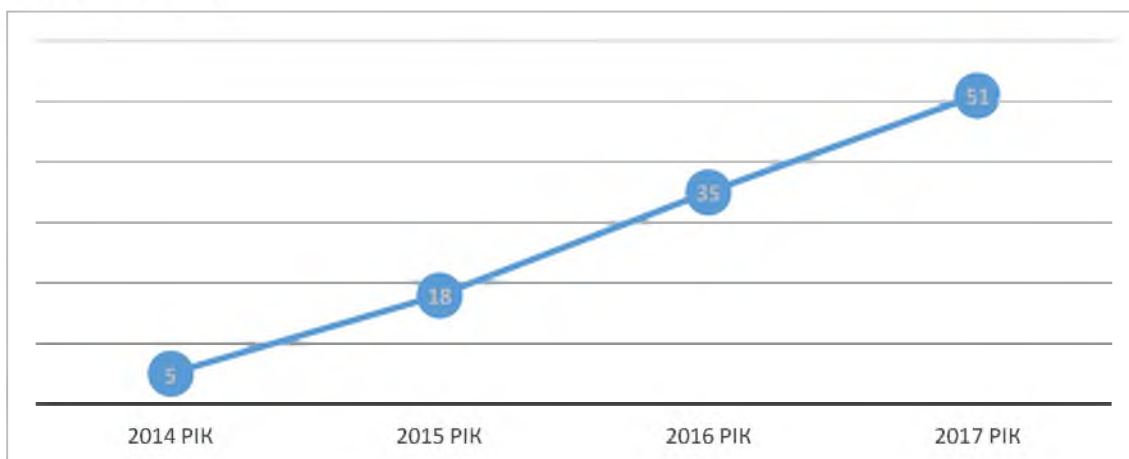

Рис. 1. Динаміка зростання обсягу субсидій впродовж 2014-2017 рр., млрд. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Стрімке зростання витрат на покриття оплати комунальних послуг для малозабезпечених сімей впродовж 2014 – 2017 рр. зумовлено

кількаразовим підвищенням тарифів на житлово-комунальні послуги. Так, у 2014 році на фінансування субсидій з державного бюджету було спрямовано 5 млрд. грн., у 2015 році – 18 млрд. грн., а у 2016 році – 35 млрд. грн. У 2017 році на дану мету заплановано використати 51 млрд. грн. бюджетних коштів.

На сьогодні в умовах економічної нестабільності, відносної бідності громадян України (сьоме місце в міжнародному рейтингу бідності країн) соціальна допомога є вкрай необхідною для населення. Запровадження надання субсидій державою передбачає покращення рівня життя малозабезпечених верств населення шляхом перекладання відповідальності з покриття частини витрат на житлово-комунальні послуги на бюджет.

Водночас, необхідно зауважити, що субсидії як вид соціальної допомоги населенню, в усьому світі використовується як тимчасовий інструмент для допомоги найбіднішим верствам пережити реформи у сфері енергозбереження. Проте, у нашій країні дана державна соціальна допомога на оплату послуг ЖКГ виявилась єдиним результатом проведених реформ.

Ситуація, коли більше половини населення країни користуються соціальною допомогою у вигляді субсидії на оплату ЖКГ, свідчить про бідність населення та неспроможність самостійно оплатити рахунки за спожиті послуги.

Постійне зростання обсягу субсидій для населення посилює «утриманські» настрої, що держава зобов'язана піклуватися про своїх громадян. Таке явище західна фінансова думка та відомі вітчизняні науковці (С.І. Юрій, В.Л. Андрущенко та інші) називають «державним патерналізмом» [4, с. 9; 1, с. 51].

Вважаємо, що соціальна допомога у вигляді субсидій – це потрібний і своєчасний захід для фінансової підтримки громадян, проте очевидним є факт недосконалого механізму її нарахування, і як наслідок – значні витрати для державного бюджету. Насамперед, це стосуються встановлених норм використання палива, води та електроенергії, які не відповідають потребам населення. Проблема полягає в тому, що встановленого ліміту використання комунальних послуг буде достатньо лише для сучасного утепленого будинку з енергоефективним обладнанням, сучасною системою опалення, якісними вікнами і дверима, що на даний час, на жаль, для України є нетиповим.

Аналогічна ситуація і з встановленням доходу безробітного для вирахування субсидії, на рівні двох прожиткових мінімумів. З одного боку таке нововведення покликано стимулювати населення до офіційного працевлаштування, а з іншого – навіть один прожитковий мінімум у розмірі 1624 грн. в розрахунку на одну людину, яка нічого не отримує, доволі велике навантаження.

Збільшуючи обсяги видатків та кількість отримувачів субсидій, держава фактично сприяє підвищенню доходів компаній-монополістів, в кишенях яких осідають бюджетні кошти. Таким чином, можна говорити про непрозоре використання коштів від надання субсидій, а також непрозоре формування цін і тарифів на енергоносії.

З метою вирішення проблемних питань щодо механізму нарахування соціальної допомоги у вигляді субсидії вважаємо за необхідне здійснити такі заходи:

- запровадити прозорий реєстр пільговиків та осіб, що користуються субсидіями, ввести загальне декларування доходів громадян;

- встановити пільги і пільгові тарифи для тих осіб, хто вже заощаджує енергоресурси, тим самим стимулюючи населення до економії. В умовах обмежених бюджетних ресурсів доцільно інвестувати кошти на програми і заходи з енергозбереження, ніж на субсидіальне споживання;

- провести аудит державної бюджетної програми з енергозбереження та енергоефективності на предмет визначення показників її результативності і якості щодо використання бюджетних коштів;

- запровадити проведення комплексного моніторингу щодо обліку вітчизняних енергоресурсів, оскільки його відсутність є полем для зловживань і використання корупційних схем з використання природних ресурсів;

- запровадити монетизацію субсидій. Тобто зекономлені кошти на споживанні енергоресурсів спрямовувати на забезпечення заходів з проведення енергоефективного їх використання (біопаливо, вітрова, сонячна енергія, утеплення будинків та інше).

Література:

Андрущенко В.Л. Фінансова думка заходу в ХХ столітті (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів). Львів: Каменяр, 2000. 303 с.

Витрати і ресурси домогосподарств України у 2016 році (за даними вибіркового обстеження домогосподарств України). Статистичний збірник. К.: Державний комітет статистики, 2017. 380 с.

Мироненко Ю. Війна на знищення: тарифи проти субсидій. URL: <http://nv.ua/ukr/opinion/myronenko/vijna-na-znishchennja-tarifi-proti-subsidij-188136.html>.

Юрій С.І. У пошуках компромісу між державним патерналізмом і фінансизмом. Світ фінансів. 2008. Випуск 4 (17). С. 7.

Табака Соломія Андріївна

*Студентка третього курсу факультету фінансів
Тернопільського національного економічного університету*

РОЗДУМИ МАЙБУТНЬОГО ФІНАНСИСТА

Фінанси є вкрай необхідною системою в економіці кожної країни та суспільства в цілому. Дана сфера діяльності охоплює все наше життя, адже з такими фінансовими категоріями як податки, видатки, прибутки, бюджет, пенсії, штрафи ми зустрічаємось щодня.

Ще зовсім недавно важливість професії фінансиста не усвідомлювалась молодим поколінням. Випускники вступали у вузи, але ніхто не замислювався над тим, якими якостями потрібно володіти, щоб бути успішним у фінансовій сфері. Проте динамічність економічного життя, розвиток підприємництва і ділової активності населення показали, що професія фінансиста є затребуваною і не втрачає своєї актуальності.

Фінансист – це одна з найбільш престижних спеціальностей. За даними Університету Лідса, фінансист буде постійно в рейтингу найбільш затребуваних професій, тому що такі фахівці необхідні практично кожній організації [1].

Причиною вибору цієї професії не повинні бути бажання обіймати високі посади, отримувати великі прибутки, бути престижним та популярним, і, врешті-решт, любов до грошей. «Якщо замість очей – дзеркала душі – в людини буде, як тепер кажуть, по два долари, то людина втратить свою сутність», – писав С.І. Юрій, і сьогодні ці слова є, як ніколи актуальними [2].

На думку проф. С.І. Юрія: «Теперішній фінансист – не тільки скарбниця знань, умінь, досвіду, а й людина, яка усвідомлює важливість прийнятих рішень, відчуває власну відповідальність за результати і має